

Pien-Saimaan kuormituksen vähentämishanke PISA 2013 Loppuraportti

1. Hankkeen toteuttajan nimi

Hankkeen toteuttaja on Lappeenrannan kaupunki/Lappeenrannan seudun ympäristötoimi.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Pien-Saimaan kuormituksen vähentämishanke PISA 2013 ja hankenumero10195.

3. Yhteenvedo hankkeesta

Pien-Saimaan kuormituksen vähentämishanke PISA 2013 toteutettiin ympäristön ja maaseudun tilaa parantavana kehittämishankkeena. Hankehakemus jätettiin Kaakkois-Suomen ELY-keskukseen 13.7.2010. Kaakkois-Suomen ELY-keskus teki rahoituspäätöksen 13.10.2010. Muutoshakemuksia jätettiin kaksi: 29.8.2011 ja 29.6.2012 ja sitä täydennettiin 26.9.2012. Hankkeen toteutusaika oli 1.10.2010 – 30.9.2013 ja toteuttamisalue Lappeenranta-Taipalsaari maantien 408 länsipuolinen osa Läntistä Pien-Saimaata ja sen valuma-alue Lappeenrannan kaupungin sekä Taipalsaaren, Savitaipaleen ja Lemminkäisten kuntien alueella. Hankkeen keskeinen tavoite oli vähentää ulkoista kuormitusta ja parantaa Läntisen Pien-Saimaan veden laatua. Keskeisiä keinoja olivat tiedotus ja vuorovaikutus, neuvonta ja koulutus sekä suunnittelu ja seuranta.

4. Raportti

4.1. Hankkeen tavoitteet

a. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Euroopan Unionin vesipolitiikan puitedirektiivi velvoittaa saattamaan kaikki pintavedet hyvään ekologiseen tilaan vuoteen 2015 mennessä. Ympäristöhallinnon vuoden 2013 pintavesien ekologisen tilan luokituksen mukaan sekä Läntinen että Itäinen Pien - Saimaa ovat tällä hetkellä välttävässä - tyydyttävässä ekologisessa tilassa. Jotta tavoitteeseen päästäisiin ja vesistö saataisiin hyvään ekologiseen tilaan, on tilan parantamiseksi toteutettava suunnitelmallisia ja tavoitteellisia toimenpiteitä. Lisäksi Läntinen Pien - Saimaan on tärkeä vesistö alueen vesihuollolle ja virkistyskäytölle.

b. Hankkeen tavoitteet (tavoitteet joihin hanke pyrkii)

Hankkeen tavoitteena oli ulkoisen kuormituksen vähentäminen, veden laadun parantaminen, virkistyskäytön ja viihtyvyyden sekä vesihuollon turvaaminen, maaseudun palveluiden ja elinkeinojen kehittäminen ja alueen vetovoimaisuuden kohottaminen.

4.2. Hankkeen toteutus

Hanke oli aktiivisesti käynnissä koko toteutusajan alusta loppuun asti. Hankkeen kolme painopistealuetta olivat maatalous, metsätalous ja haja-asutus. Hankkeen keskeisiä teemoja ja toimenpiteitä olivat tiedotus ja suunnittelu, koulutus ja neuvonta sekä seuranta, yhteistyö ja vuorovaikutus.

Hankkeen aikana lähetettiin 36 tiedotetta ja 30 lehti-ilmoitusta, järjestettiin 25 yleisötilaisuutta, tehtiin 11 laajaa yleissuunnitelmaa ja 46 kiinteistökohtaista suunnitelmaa, laadittiin kaksi vesiensuojeluopasta, tarjottiin koulutusta (21 tilaisuutta) ja neuvontaa sekä toteutettiin vesistöseurantaa ja kemikaalikokeilu. Lisäksi osallistuttiin messuille ja tapahtumiin seitsemän kertaa ja pidettiin luentoja ja esityksiä Pien-Saimaan kunnostuksesta 24 tilaisuudessa. Hanketta uutisoitiin mediassa kolmen vuoden aikana noin 150 kertaa.

Painopistealueet lyhyesti

Maatalous

Maatalousosion toteutukseen sisältyi koulutusta ja neuvontaa sekä tiedotusta ja suunnittelua. Maatalousosion käytännön toteutus hankittiin ostopalveluna. Toimija oli sonkajärveläinen Envitecpolis Oy, käytännössä henkilöt Toni Leinonen sekä Pekka Hynninen ja Toni Taavitsainen. Yhteistyö Envitecpolis Oy:n kanssa oli kiinteää, sujuvaa ja kitkatonta.

Maatalousosion toteutukseen sisältyi tilojen kartoitus ja viljelijöiden haastattelut, viljelijäkoulutus 2011-2012, tupaillat (3 kpl), kosteikkojen yleissuunnitelma ja 3 kpl kiinteistökohtaisia kosteikkosuunnitelmia ja 16 kpl tilakohtaisia ympäristösuunnitelmia. Envitecpolis Oy osallistui myös hankkeen yleisötilaisuuksiin ja kokouksiin.

Metsätalous

Metsätalousosion toteutukseen sisältyi suunnittelua ja tiedotusta sekä koulutusta ja neuvontaa. Metsätalousosion käytännön toteutus hankittiin ostopalveluna. Toimija oli alussa Kaakkois-Suomen metsäkeskus ja vuoden 2012 alusta Suomen metsäkeskus Kaakkois-Suomi. Käytännössä yhteiskumppaneina olivat Ukko Bamberg ja Marjo Ahola sekä loppuvaiheessa Asmo Hyvärinen. Metsäkeskus osallistui hankkeen yleisötilaisuuksiin sekä projektikokouksiin ja antoi neuvontaa metsänomistajille. Yhteistyö Metsäkeskuksen kanssa oli kiinteää, sujuvaa ja kitkatonta.

Haja-asutus

Haja-asutusosion toteutukseen sisältyi suunnittelua ja tiedotusta sekä neuvontaa ja koulutusta. Käytännön toimenpiteitä olivat Haja-asutuksen jätevesihuollon yleissuunnitelma ja suunnitelmat viidelle kylälle, kiinteistökohtaisia jätevesisuunnitelmia 27 kpl, kuivakäymälöiden käytön edistämistä ja kylätalkkarikoulutusta sekä jätevesineuvontaa ja tiedotusta.

Kuivakäymälät

Kuivakäymälän käyttöä vesivessan vaihtoehtona markkinoitiin ja edistettiin neuvonnan ja tiedotuksen avulla. Kuivakäymälä vaihtoehtoa esiteltiin Huussi-illassa 10.5.2012 sekä messuilla ja toritapahtumissa: Lappeenrannan Kesämarkkinoilla Satamatorilla 26.5.2012, Maailman ympäristöpäivän tapahtuma Satamatorilla 5.6.2012, Loma-asuntomessuilla 25.6.-8.7.2012 Lappeenrannan Rauhassa, Asu ja Rakenna -13 messuilla Lappeenrannan Rauhassa 26.-27.1.2013 ja Muikku ja Pottu markkinoilla 14.9.2013. Tilaisuuksissa oli tarjolla henkilökohtaista neuvontaa ja jaettavia oppaita sekä huussin pienoismalli. Käymäläseura Huussi ry:ltä tilattiin painotuotteita, jotka sisältävät tietoa kuivakäymälän valinnasta, rakentamisesta ja käytöstä sekä käymäläjätteen käsittelystä. Kuivakäymälä on toimiva ratkaisu erityisesti kohteilla, joilla jätevesienkäsittely on vaikeaa.

Tiedotus

Tiedotus on merkittävässä roolissa koko hankkeen ajan. Asukkaiden ja tiedotusvälineiden yhteydenotot kertovat kiinnostuksesta ja tiedotuksen tarpeesta. Media uutisoi kiitettävästi Pien-Saimaan asioista. Yksittäiset asukkaat ja kansalaiset kyselivät, keskustelivat ja kommentoivat Pien-Saimaan tilasta sekä kunnostustoimien edistymisestä. Vuorovaikutus ja yhteydenpito oli tiivistä ja kiinteää.

Tiedotuksen kohderyhmä on koko väestö, mutta erityisesti Läntisen Pien-Saimaan valuma-alueen asukkaat, viljelijät ja maanomistajat sekä yhteisöt ja yritykset ja kunnat.

Projektin aikana tiedotettiin tarpeen mukaan hankkeen toteutuksesta ja toimenpiteistä, tapahtumista ja tilaisuuksista sekä ajankohtaisista Pien-Saimaalla tapahtuvista asioista ja veden laadusta. Tiedotuksen keinoja olivat hankkeen omat kotisivut, hanke-esite, roll-upit, tiedotteet sekä tiedotus- ja yleisötilaisuudet, hyvät suhteet tiedotusvälineisiin, erilaisten yleisötilaisuuksien järjestäminen ja osallistuminen erilaisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin sekä henkilökohtaiset kontaktit monenlaisissa tilanteissa.

Hankkeen tunnettavuutta tehostettiin hankkeen logoilla varustetuilla jaettavalla materiaalilla. Kyniä, kasseja ja avaimenperiä ja sateenvarjoja jaettiin eri tilanteissa.

Hankkeen päätösseminaariin teetettiin Pien-Saimaan kunnostusta ja toimenpiteitä esittelevä tekstiilijuliste ”Pien-Saimaa sydämessämme”.

Tiedotuksen työnjako

Lappeenrannan seudun ympäristötoimi vastasi hankkeen tiedotuksen koordinoinnista sekä yleistiedottamisesta ja www-sivujen ylläpidosta sekä sisäisestä tiedotuksesta.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus ja Saimaan Vesi ja ympäristötutkimus Oy vastasivat omalta osaltaan asiantuntijatiedotuksesta.

Maatalousosion toteuttaja Envitecpolis Oy ja metsätalousosion toteuttaja Suomen metsäkeskus tiedottivat omalta osaltaan hankkeen etenemisestä ja toimenpiteistä sekä pitivät yhteyttä sidosryhmiin, maanomistajiin ja viljelijöihin.

Sähköinen tiedotus

Hankkeella oli omat www-sivut Lappeenrannan kaupungin kotisivuilla (www.lappeenranta.fi/pien-saimaa). Hankkeen sivuilla on tietoa hankkeen tavoitteista, keinoista ja toteutuksesta. Ajankohtaista palstalla julkaistiin tiedotteita ja kerrottiin hankkeessa tapahtuvista asioista. Hankkeen tiedotteet julkaistiin myös Lappeenrannan kaupungin kotisivujen etusivulla sekä kaupungin sisäisessä intranetissä. Sosiaalisen median Facebookin Pien-Saimaa ryhmän sivuilla tiedotettiin hankkeen tapahtumista ja toimenpiteistä.

Hankkeen päätteeksi julkaistiin uudet Pien-Saimaan sivut osoitteessa www.piensaimaa.fi. Sivustoon on koottu kaikki Pien-Saimaan tilaan ja kunnostukseen liittyvä tieto. Sivut toteutti mainostoimisto NitroID.

Helsinkiläinen dokumentaristi Pekka Koli on vuodesta 2009 lähtien koonnut aineistoa Pien-Saimaa dokumenttiaan varten. Dokumenttia on kuvattu PISA 2013 hankkeen yleisötilaisuuksissa ja haastateltu Pien-Saimaan valuma-alueen asukkaita ja mökkiläisiä sekä tutkijoita ja kunnostustoimenpiteiden toteuttajia. Dokumentti ”Taistelu levää vastaan” valmistui lokakuussa 2012 ja se esitettiin ensimmäisen kerran julkisesti yleisötilaisuudessa, Suuressa Pien-Saimaa illassa Lappeenrantasalissa 23.10.2012 ja toisen kerran 13.6.2013 yleisötilaisuudessa valtuustosalissa.

Tiedotteet

Tiedotteita lähetettiin hankkeen aikana yhteensä 36 kpl. Lehti-ilmoituksia julkaistiin paikallisissa sanomalehdissä 30 kpl. Tiedotteet lähetettiin sähköisenä paikallisille ja valtakunnallisille tiedotusvälineille, yhteiskumppaneille ja yhteistyötahoille sekä yksittäisille asukkaille ja Pien-Saimaan asioista kiinnostuneille tahoille.

Tiedotteet julkaistiin myös hankkeen kotisivuilla ja Lappeenrannan kaupungin julkisilla kotisivuilla ja sisäisessä intranetissä. Heti hankkeen aluksi 5.10.2010 järjestettiin tiedotusvälineille suunnattu tiedotustilaisuus Lappeenrannan kaupungintalolla.

Hanketta uutisoitiin kolmen vuoden aikana pääosin paikallislehdissä 153 kertaa. Radio- ja TV haastatteluja annettiin yhteensä 12 kertaa. Mieli-pidekirjoituksia ja kommentteja hankkeesta julkaistiin noin 50 kpl. Lisäksi Pien-Saimaan muita kunnostushankkeita ja toimenpiteitä uutisoitiin runsaasti paikallismedioissa.

Yleisötilaisuudet

Hankkeen kolmen vuoden aikana järjestettiin yhteensä 25 erilaista tilaisuutta. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tilaisuudet olivat avoimia ja maksuttomia. Tilaisuuksia järjestettiin kaikissa hankkeen toteuttamisalueen kunnissa. Tilaisuuksia oli erityyppisiä ja eri aihepiireistä, suurista yleisötilaisuuksista kyläiltoihin.

Tilaisuuksista tiedotettiin tilaisuuden kohderyhmästä ja luonteesta riippuen eri tavoin. Tiedotuksen keinoja olivat tiedote, lehti-ilmoitus, nettisivut, mainosjuliste, henkilökohtaiset kutsut, Facebook ja sähköposti. Pien-Saimaan tila ja kunnostustoimet kiinnostivat alueen asukkaita ja maanomistajia ja tilaisuuksissa riitti yleisöä kerrasta ja aiheesta toiseen.

Yleisötilaisuudet (6 kpl)

Hankkeen järjestämät tilaisuudet olivat maksuttomia ja kaikille avoimia tilaisuuksia. Tilaisuuksista ilmoitettiin Etelä-Saimaa ja Länsi-Saimaan Sanomat –lehdissä sekä hankkeen ja Lappeenrannan kaupungin kotisivuilla. Tapahtumista lähetettiin tiedote tapahtumasta paikallisille ja valtakunnallisille tiedotusvälineille sekä hankkeen postituslistalle. Lisäksi tilaisuuksista tehtiin usein julisteita, joita laitettiin ilmoitustauluille ja kirjastoihin. Lähes kaikissa tilaisuuksissa oli kahvitarjoilu.

27.1.2011 aloitusseminaari ”Mitä kuuluu Pien-Saimaalle?”

Hankkeen aloitusseminaari järjestettiin Lappeenrannan kaupungintalon valtuustosalissa. Illan ohjelmassa oli aiheina Pien-Saimaan tila sekä PSIA 2013 hankkeen tavoitteet, keinot ja toimenpiteet sekä lähiajan suunnitelmat. Illan päätteeksi oli kysymyksiä ja keskustelua. Yleisön suuri kiinnostus ja aktiivisuus yllättivät järjestäjät. Valtuustosali lehtereineen oli ääriään myöten täynnä. Iltaan osallistui arviolta 120 henkeä. Keskustelu oli vilkasta ja osallistuvaa.

29.6.2011 kesäseminaari ”Pien-Saimaan kunnostus etenee”

Kesäseminaari järjestettiin Lappeenrannan kaupungintalon valtuustosalissa. Illan aikana kuultiin PISA 2013 hankkeen etenemisestä ja toteutuksesta sekä tulevista toimenpiteistä ja suunnitelmista. Yleisö oli aktiivinen ja keskusteleva. Tilaisuuteen osallistui noin 85 henkeä.

1.2.2012 Pien-Saimaa –ilta Lappeenrannan kaupungintalon valtuustosalissa. Illan aikana esiteltiin Pien-Saimaan tilaa ja kunnostuksen tilannetta, PISA 2013 hankkeen toimenpiteitä ja toteutusta, tuloksia ja jatkosuunnitelmia sekä uusia Pien-Saimaan kunnostukseen liittyviä hankkeita (KALAPISA 2017 ja Kosteikkoasiamies -hanke. Aktiivisia kuulijoita ja keskustelijoita oli paikalla noin 100 henkeä.

23.10.2012 Suuri Pien-Saimaa ilta Lappeenranta-salissa

Illan pääjärjestäjä oli Pien-Saimaan Suojeluyhdistys ry. PISA 2013 hanke ja Lappeenrannan seudun ympäristötoimi osallistuivat käytännön järjestelyihin. Illan aikana kuultiin Pien-Saimaan tilasta ja kunnostustoimenpiteistä sekä eri sidosryhmien vaikutuksesta, suhteesta ja suunnitelmista. Ennen tilaisuuden alkua PISA 2013 hanke tarjosi kahvit ja salissa nähtiin juuri valmistunut Pekka Kolin dokumentti ”Taistelu levää vastaan”. PISA 2013 hanke osallistui illan suunnitteluun ja käytännön järjestelyihin. Hanketta esiteltiin illan aikana roll-upin ja esitteiden sekä henkilökohtaisen keskustelun sekä tilaisuuden puheenvuoron muodossa. Iltaan osallistui noin 150 henkeä

Pien-Saimaa –ilta 13.6.2013 Lappeenrannan kaupungintalon valtuustosalissa
Illan aluksi nähtiin helsinkiläinen dokumentaristi Pekka Kolin dokumentti ”Taistelu levää vastaan”. Dokumenttia on kuvattu PISA 2013 hankkeen yleisötilaisuuksissa ja

haastateltu Pien-Saimaan valuma-alueen asukkaita ja mökkiläisiä sekä tutkijoita ja kunnostustoimenpiteiden toteuttajia.

17.9.2013 hankkeen päätösseminaari Lappeenrannan Kasinolla
Hankkeen päätösseminaari järjestettiin täytekakkukahvien kera Lappeenrannan Kasinolla. Illan aikana esiteltiin PISA 2013 hankkeen toteutusta ja toimenpiteitä sekä tuloksia sekä Pien-Saimaan kunnostuksen tilannetta kokonaisuudessaan, meneillään olevia hankkeita sekä tulevia suunnitelmia. Yleisöä oli tällä kertaa yllättävän vähän, vain 35 henkeä.

Tupaillat (3 kpl)

Tupaillat olivat osa maatalousosion työohjelmaa. Tupailloissa käsiteltiin eri teemoja ja tilaisuudet olivat avoimia yleisötilaisuuksia myös muille kuin viljelijäkoulutukseen osallistuville.

Tupailta 1. 19.10.2011

Maatalouden ensimmäinen työnäytös ja tupailta järjestettiin 19.10.2011 Leväsen Peltolin kylässä Asko ja Maija Saikon tilalla. Illan teemana oli lannankäsittely ja sijoitus peltoon. Lannansijoitusta esitteli paikallinen urakoitsija Juho Kurkaa omalla kalustollaan. Työnäytöksen jälkeen siirryttiin sisätiloihin Asko ja Maija Saikon Rantatuvalle, jossa aiheesta pitivät alustuksen vanhempi tutkija Pentti Seuri MTT:ltä, Pekka Hynninen Rantasalmen ympäristökasvatusinstituutista, Toni Taavitsainen Envitecpolis Oy:ltä ja Raija Aura hankkeen puolesta. Iltaan osallistui 25 henkeä.

Tupailta 2. 30.5.2012 Kosteikkoilta Taipalsaaren kunnantalolla ja Karvajalan kosteikolla

Kosteikkoilta aloitettiin Taipalsaaren kunnantalolla aiheina PISA 2013 hanke ja kosteikot kuormituksen hallinnassa sekä kuultiin Suomen Riistakeskuksen Kotiseutukosteikkohankkeesta sekä Pien-Saimaan Suojeluyhdistyksen Kosteikkoasiamies -hankkeesta. Lisäksi kuultiin viljelijöiden kokemuksia koulutuksesta ja jaettiin todistukset koulutukseen osallistuneille. Illan päätteeksi tutustuttiin Karvajalanjoen kunnostettuun kosteikkoon Taipalsaaren Haikolassa. Iltaan osallistui 50 henkeä.

Tupailta 3. 19.2.2013 Palautepäivä Taipalsaaren kunnantalolla

Viljelijäkoulutukseen osallistuneille järjestettiin palautepäivä vuosi koulutuksen päättymisestä. Illan aikana kuultiin katsaus Pien-Saimaan kunnostuksen tilanteesta sekä koulutuksen tarjoajan että koulutukseen osallistuneiden kokemuksia koulutuksesta. Päivään osallistui 20 henkeä.

Jätevesi-illat (5 kpl)

Jätevesi-illat järjestettiin yhteistyössä Jässi jätevesineuvonta hankkeen ja Etelä-Karjalan Marttojen kanssa. Ohjelmassa oli tietoa järjestävistä hankkeista sekä puolueetonta neuvontaa vesiensuojelusta, jätevesijärjestelmistä ja lainsäädännöstä ja jäteveden käsittely vaatimuksista. Jätevesi-illat järjestettiin samansisältöisinä kaikissa Pien-Saimaan valuma-alueen kunnissa

12.9.2011 Lappeenrannan Kasinolla
Lappeenrannan jätevesi-iltaan oli kutsuttu myös jätevesisuunnittelijoita ja urakoitsijoita sekä viranomaisia ja yhdistyksiä, jotka esittäytyivät illan alussa jätevesitorilla. Iltaan osallistui 62 henkeä.

9.11.2011 Lemm Kotiseutumuseolla. Iltaan osallistui 20 henkeä.

15.11.2011 Savitaipaleen kunnantalolla. Iltaan osallistui 21 henkeä.

17.11.2011 Taipalsaaren kunnantalolla. Iltaan osallistui 22 henkeä.

10.5.2012 Huussi-ilta

Huussi-ilta järjestettiin purjehduskeskus Wilmanrannassa valtakunnallisella Jätevesiviikolla 10.5.2012 yhteistyössä Etelä-Karjalan Martat ry:n kanssa. Illan aikana esiteltiin kuivakäymälöiden hyötyjä, tyyppejä ja malleja eri tarkoitukseen, käytännön kokemuksia ja tietoa käymäläjätteen hyödyntämisestä. Tiedotusvälineet kiinnostuivat illasta ja uutisoivat tilaisuutta ennen ja jälkeen. Tilaisuuteen osallistui 29 henkeä

Kyläillat

Kyläilloissa esiteltiin kylille laadittuja vesiensuojelu ja jätevesihuollon yleissuunnitelmia. Illoista ilmoitettiin kyläyhdistysten kautta ja lehti-ilmoituksilla sekä tiedotteilla. Lisäksi asukkaille ja maanomistajille lähetettiin henkilökohtaiset kutsut.

7.7.2011 Karvajalanojan maanomistajille järjestettiin neuvonta- ja keskustelutilaisuus Taipalsaaren kunnantalolla. Iltaan osallistui 20 maanomistajaa. Maanomistajien kanssa jatkettiin neuvotteluja, joiden perusteella lopullinen vesiensuojelusuunnitelma Karvajalanjoelle tehtiin.

11.2.2013 järjestettiin kyläilta Savitaipaleen kunnantalolla Lavikanlahden suunnitelmista. Ohjelmassa oli PISA 2013 tilannekatsaus ja Jouko Heiskanen Maveplan Oy:stä esitteli Lavikanlahden vesiensuojelun yleissuunnitelmaa ja Pia Kinnunen FCG Oy:stä esitteli jätevesihuollon yleissuunnitelmaa. Iltaan osallistui 37 henkeä.

18.2.2013 järjestettiin Taipalsaaren kyläilta Karhupirteillä. Ohjelmassa oli PISA 2013 tilannekatsaus, Jouko Heiskanen Maveplan Oy:stä esitteli Halilanojan vesiensuojelun yleissuunnitelmaa ja Pia Kinnunen FCG Oy:stä Leväsen, Rehulan ja Vehkataipaleen jätevesihuollon yleissuunnitelmia. Iltaan osallistui 60 henkeä.

15.4.2013 Taipalsaaren Merenlahden kyläillassa kenttäosuuskunnan talolla ohjelmassa oli PISA 2013 tilannekatsaus ja Pia Kinnunen FCG Oy:stä esitteli Merenlahden jätevesihuollon yleissuunnitelmaa. Iltaan osallistui 40 henkeä.

Kosteikkoillat (2 kpl)

28.5.2013 Taipalsaaren Leväsessä Tujulan kosteikolla

Kosteikkoilta järjestettiin yhteistyössä Kosteikkoasiamies –hankkeen kanssa. Illan aluksi esiteltiin hanketta, Tujulan kosteikkoa ja kemikaalikoetta. Illan päätteeksi kokoonnuttiin Tujulan rantaan iltakahville keskustelemaan. Ohjelmassa oli PISAVISA ja makkarapaistoa. Iltaan osallistui 45 henkeä.

7.8.2013 Suuri Riistakosteikkoilta Taipalsaaren Merenlahden Orjainlahden kosteikolla järjestettiin yhteistyössä Kosteikkoasiamieshankkeen kanssa. Ohjelmassa oli tietoa kosteikkorakentamisesta, riistakosteikoista, metsästyksestä ja koiranäytöksiä sekä makkarapaistoa sekä kahvia ja pullaa. Illan puhujina olivat Kosteikkoasiamies Antti Happonen ja puheenjohtaja Risto Kiljunen Pien-Saimaan suojeluyhdistyksestä, Ilkka Räsänen Lappeenrannan seudun ympäristötoimesta ja Veikka Gustafsson Riista - lehdestä. Paikalla oli yleisöä noin 250 henkeä.

Muut yleisötilaisuudet

22.3.2011 Yleisöluento Ilmastonmuutos ja vesiensuojelu

Yleisöluento ilmastonmuutoksen vaikutuksesta vesistöihin ja vesiensuojeluun järjestettiin yhteistyössä Imatran ja Lappeenrannan kaupunkien EKIS-ilmastonmuutoshankkeen ja Etelä-Karjalan kesäyliopiston kanssa. Ohjelmassa oli asiantuntijaluentoja ilmastonmuutoksesta ja ilmastonmuutoksen ennustetuista vaikutuksista vesien tilaan ja vesiensuojeluun. Luennoitsijat olivat toiminnanjohtaja Pena Saukkonen Saimaan vesiensuojeluyhdistyksestä ja professori Timo Huttula SYKE:n Vesikeskuksen malliyksiköstä. Luento sisältyi Etelä-Karjalan kesäyliopiston vuoden 2011 Studia Generalia sarjaan. Paikalla oli 19 kuulijaa, kaksi luennoitsijaa ja illan järjestäjät.

23.11.2012 Veden varassa teatteriesitys ja työpaja

Veden ja vesiensuojelun merkitystä tuotiin esiin aivan uudella tavalla, teatterin keinoin. Veden varassa -teatteriesitys ihmisestä ja vedestä esitettiin Taidekoulu Estradilla. Esitys herätti kysymyksiä ja kokemuksia veden merkityksestä ja ihmisen suhteesta veteen. Tunnekokemus syventää käsitystämme vesiensuojelun tarpeesta ja merkityksestä. Teatteriesitys Veden varassa on kahden helsinkiläisen naisen tuottama produktio. PISA 2013 hanke tarjosi päivänäytöksen koululaisille ja iltänäytöksen avoimena suurelle yleisölle. Esitykseen liittyy myös työpaja, joka tarjottiin koululaisille päivänäytöksen jälkeen. Näytökset esitettiin Taidekoulu Estradin tiloissa. Näytöksiin ja työpajaan osallistui yhteensä 82 henkilöä.

16.4.2013 Sidosryhmäseminaari Purjehduskeskus Wilmanrannassa

Pien-Saimaan kunnostuksen kokonaisuutta ja jatkoa PISA 2013 hankkeen jälkeen puitiin sidosryhmäseminaarissa. Tilaisuuteen oli kutsuttu henkilöitä ja sidosryhmiä, jotka ovat osallistuneet Pien-Saimaan kunnostukseen. Päivän tavoitteena oli arvioida, keskustella ja ideoida kunnostuksen tarpeita, toimenpiteitä ja tuloksia sekä rooleja ja vastuita, tiedotusta ja yhteistyötä. Päivän ohjelmassa oli alustuksia, keskustelua, ryhmätöitä ja omaa työskentelyä. Päivä oli hyvin antoisa ja antoi eväitä Pien-Saimaan kunnostuksen jatkosuunnittelulle. Päivään osallistui 23 henkeä.

24.4.2012 ja 23.4.2013 Pien-Saimaa Gaalailat (210 + 180)

Pien-Saimaan suojeluyhdistys ry on järjestänyt kaksi hyväntekeväisyyskonserttia Lappeenrannan Kasinolla. Tunnettuja artisteja esiintyi ja kertoi suhteestaan Pien-Saimaaseen. Illan tuotoilla kerättiin varoja Pien-Saimaan suojeluyhdistyksen Kosteikkoasiamieshankkeen omarahoitusosuuteen. PISA 2013 hanke osallistui suunnitteluun, toteutukseen ja käytännön järjestelyihin sekä oli mukana ja esillä tilaisuuksissa. Kahteen gaalailtaan osallistui yhteensä noin 400 henkeä.

Osallistuminen

PISA 2013 hanke on ollut mukana ja esillä seuraavissa tapahtumissa:

- 1) Pien-Saimaan Gaalailta Lappeenrannan Kasinolla 24.4.2012
Pien-Saimaan suojeluyhdistys ry järjesti hyväntekeväisyyskonsertin ja illan Lappeenrannan Kasinolla. Tunnettuja artisteja esiintyi ja kertoi suhteestaan Pien-Saimaaseen. Illan tuotoilla kerättiin varoja Pien-Saimaan suojeluyhdistyksen Kosteikkoasiamieshankkeen omarahoitusosuuteen ja kosteikkorakentamiseen.
- 2) Lappeenrannan Satamatorin Kesämarkkinoilla 26.5.2012, pisteellä vieraili keskustelemassa noin 100 henkeä;
- 3) Maailman ympäristöpäivän toritapahtumassa 5.6. 2012 Lappeenrannan Satamatorilla
- 4) valtakunnallisilla Loma-asuntomessuilla Lappeenrannan Rauhassa 25.6.-8.7.2012
Messuilla vieraili noin 30 000 henkeä ja hankkeen pisteellä kävi keskustelemassa noin 300 henkeä.
- 5) YLE:n ja WWF:n järjestämän norppauinnin päätöstilaisuudessa Lappeenrannan Myllysaarella 7.9.2012
- 6) Asu ja Rakenna -13 messut Lappeenrannan Rauhassa 26.-27.1.2013
Hanke oli rakennusmessuilla yhteisellä osastolla ENNE energianeuvonta hankkeen, Lappeenrannan kaupungin ja Potkua vesihuoltoon hankkeen kanssa. Tapahtumassa esiteltiin Pien-Saimaan tilaa ja kunnostusta sekä haja-asutuksen jätevesiasioita sekä kuivakäymälöitä ja niiden käyttöä ja hoitoa.
- 7) Pien-Saimaan Gaalailta Lappeenrannan Kasinolla 23.4.2013
Pien-Saimaan suojeluyhdistys ry järjesti hyväntekeväisyyskonsertin ja illan Lappeenrannan Kasinolla. Tunnettuja artisteja esiintyi ja kertoi suhteestaan Pien-Saimaaseen. Illan tuotoilla kerättiin varoja Pien-Saimaan suojeluyhdistyksen Kosteikkoasiamieshankkeen omarahoitusosuuteen ja kosteikkorakentamiseen.
- 8) Suoilta Vapon Taipalsaaren Suursuolla 22.5.2013
Pien-Saimaan suojeluyhdistys ry ja Vapo Oy järjestivät suoillan Vapon Suursuon tuotantoalueella Taipalsaarella. Illan aluksi pidettiin yhdistyksen kevätkuukokous. Vapo esitteli Suursuon tuotantoalueen toimintaa ja vesiensuojelurakenteita.

9) Muikku ja Pottu markkinat Lappeenrannan Satamatorilla 14.9.2013
Hanke osallistui tapahtumaan yhteistyössä Etelä-Karjalan Martat ry:n kanssa. Tilaisuudessa keskusteltiin Pien-Saimaan tilasta ja kunnostuksesta sekä haja-asutuksen jätevesiasioista. Tapahtumassa järjestettiin myös PISAVISA 2013 tietokilpailu ja arvonta, palkintoina hankkeen jakotavaraa. Tietokilpailuun ja arvontaan osallistui 56 henkilöä.

10) Lappeenrannan kaupungin Avoimet Ovet tapahtuma kaupungintalolla 24.9.2013
PISA 2013 hanke oli esillä Lappeenrannan kaupungin Avoimet Ovet tapahtumassa kaupungintalon aulassa 24.9.2013. Tilaisuudessa esiteltiin Pien-Saimaan tilaa ja kunnostusta ja järjestettiin myös PISAVISA 2013 tietokilpailu ja arvonta, palkintoina hankkeen jakotavaraa. Tietokilpailuun ja arvontaan osallistui 65 henkilöä

Luentoja ja esityksiä muiden järjestämissä tilaisuuksissa

Hanketta on esitelty myös useissa tilaisuuksissa, kokouksissa ja tapaamisissa. Puheenvuoroja, esityksiä ja luentoja hankkeesta on pidetty 24 kertaa tilaisuuksissa:

12.4.2011 Pohjoisen alueen asukasfoorumi Voisalmen koululla Lappeenrannassa
12.4.2011 Pien-Saimaan kunnostuksen esittely Taipalsaaren kunnanhallitukselle
9.5.2011 Merenlahden kyläyhdistyksen kokous Taipalsaarella
7.6.2011 VPD yhteistyöryhmän kokous Kouvolassa
7.6.2011 Lappeenrannan seudun ympäristölautakunta
14.6.2011 MAVI maaseutukiertue Etelä-Karjalan tilaisuus Karhupirteillä Taipalsaarella
27.-28.9.2011 Valtakunnalliset metsätalouden vesiensuojelupäivät Lappeenrannassa,
29.9.2011 Pien-Saimaan suojeluyhdistyksen vuosikokous Lappeenrannassa
14.10.2011 Etelä-Karjalan ympäristöviranhaltijoiden tapaaminen Imatralla,
18.10.2011 Kaakkois-Suomen luonnonhoitoryhmän kokous Jaalassa
17.11.2011 Asukkaiden Lappeenranta ilta Lappeenrannassa
23.11.2011 Lappeenrannan kaupungin Teknisen toimen työnjuhla Lappeenrannassa
15.12.2011 GisBloom kokous, Kouvola
17.1.2012 Maaseuturahaston vesiensuojeluhankkeiden tapaaminen Tampereella
4.4.2012 Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen RAVI hankkeen ohjausryhmän kokous Kouvolassa
19.4.2012 Läntisen Pien-Saimaan kalastusalueen vuosikokous Lappeenrannan Marjolassa
15.5.2012 Tapion metsätalouden vesiensuojelupäivät Etelä-Karjalassa
15.5.2012 Pien-Saimaan suojeluyhdistyksen risteily Pien-Saimaalla
6.6.2012 Pien-Saimaan suojeluyhdistyksen vuosikokous Lappeenrannan Kasinolla
14.6.2012 Etelä-Karjalan Marttojen Ympäristömartta -koulutus Taipalsaarella
14.11.2012 Pien-Saimaan suojeluyhdistyksen vuosikokous Lappeenrannan Kasinolla
27. - 28.2012. GisBloom tilannekatsausseminaari Helsingissä.
20.4.2013 Rautlahden tiekunnan kokous Taipalsaarella

Hankkeen edustaja osallistui

RAVI hankkeen seminaari Luumäellä 13.1.2011 ja
Pyhäjärvi-instituutin seminaari Turussa 9.9.2011

Tapion valtakunnallisille metsätalouden vesiensuojelupäivät 27.-28.9.2011
Lappeenrannassa.
SYKE:n Vesistökuunnostusverkoston avajaisseminaari Helsingissä 26.1.2012,
Turpeennoston vesistöseminaari Jyväskylässä 16.3.2012,
Kosteikkosuunnittelun ja -rakentamisen koulutuspäivä Jyväskylässä 30.5.2012
Vesiensuojelun asiantuntijaseminaari Lahdessa 14.9.2012
Tuusulanjärven tila paremmaksi -seminaari Tuusulassa 23.5.2013

Koulutus

Maatalouden viljelijäkoulutus 2011-2012

Kaikki valuma-alueen tilat käytiin läpi, haastateltiin viljelijät ja tarjottiin koulutusta ja neuvontaa. Viljelijöiden vastaanotto oli hyvin myönteinen ja motivoitunut. Yhteensä 56 viljelijää 45 tilalta ilmoittautui koulutuskokonaisuuteen, mutta koko kahdeksan päivän koulutusjakson suoritti lopulta 20 viljelijää 19 tilalta.

Maatalouden viljelijäkoulutus toteutettiin talvella 2011-2012 pienryhmissä kolmessa ryhmässä Savitaipaleella ja Taipalsaarella kunnantaloilla. Keskeisiä teemoja koulutuksessa olivat tilojen sijainti ja maaperä, ravinnetase ja viljelymenetelmät, kosteikot ja muut vesiensuojelurakenteet sekä tilojen energianeuvonta. Koulutuspäivät Taipalsaarella olivat 2.11., 22.11 ja 23.11.2011 sekä 18.1., 25.1., 14.2., 15.2., 21.2. ja 22.2.2012, ja Savitaipaleella 7.11., 29.11. ja 30.11.2011 sekä 1.2., 7.2., 16.2. ja 23.2.2012.

Viljelijöille jaettiin todistukset kosteikkoillassa 30.5.2012. Lisäksi viljelijöille järjestettiin palautepäivä Taipalsaaren kunnantalolla 19.2.2013.

Metsätalouden koulutuspäivät 14.9.2011 ja 4.9.2013

Metsätalouden vesiensuojelun koulutuspäiviä järjestettiin kaksi: 14.9.2011 ja 4.9.2013. Kumpikin tilaisuus järjestettiin Taipalsaarella, aamupäivä kunnantalolla ja iltapäivä maastokohteilla. Ohjelmassa oli PISA 2013 hankkeen ja Pien-Saimaan esittely, metsätalouden vesiensuojelun perusteita sekä vesiensuojelurakenteita ja niiden mitoitusta. Pääkouluttajana tilaisuuksissa toimi Samuli Joensuu Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiosta. Päiviin osallistui yhteensä 96 (65 +31) henkeä.

Lisäksi PISA 2013 hanke ja Pien-Saimaa oli mukana Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtakunnallisilla vesiensuojelupäivillä 27.-28.9.2011 Lappeenrannassa. Pien-Saimaa ja kunnostustoimet oli päivillä esimerkkikohteena ja maastokohteet olivat Pien-Saimaan valuma-alueella. Päiviin osallistui 45 henkeä ympäri Suomea.

Kylätalkkarikoulutus 22.4.2013

Kiinteistöhuollon pienyrityksille tarjottiin koulutusta jätevesijärjestelmien ja kuivakäymälöiden käyttöön, hoitoon ja huoltoon. Koulutus järjestettiin Taipalsaaren kunnantalolla yhteistyössä Imatran seudun ympäristötoimen ”Jätevedet puhtaiksi - ravinteet talteen” hankkeen kanssa. Päivän ohjelmassa oli tietoa järjestävistä hankkeista, pienpuhdistamoista, eri jätevesijärjestelmien tehokkuudesta ja kuivakäymälöiden hoidosta ja huollosta sekä käymäläjätteen sijoittamisesta. Päivän päätteeksi käytiin tutustumassa pienpuhdistamoon Taipalsaaren Haikkaanlahdella. Koulutuspäivään osallistui 17 henkeä.

Neuvonta

Hankkeen aikana julkaistiin kaksi vesiensuojeluopasta: ”Fiksuja tekoja Pien-Saimaan hyväksi”, jokamiehen vesiensuojeluopas sekä ”Metsätalouden vesiensuojeluohjeet”. Neuvontaa tarjottiin myös messuilla ja tapahtumissa, jätevesi-illoissa sekä osallistumalla eri tahojen järjestämiin tapahtumiin ja kokouksiin.

Suunnittelu

Yleissuunnitelmat

Hankkeen aikana laadittiin 11 kpl laajoja yleissuunnitelmia.

Kosteikkojen yleissuunnitelma Pien-Saimaan valuma-alueelle Tilakäyntien yhteydessä kerättiin tietoa potentiaalisista kosteikkokohteista Pien-Saimaan valuma-alueelta. Kohteet koottiin karttoineen ja koordinaattitietoineen raportiksi Koonnos PISA viljelijäkoulutuksen kosteikkokartoituksesta. Raportti sisältää 59 potentiaalista vesiensuojelukohdetta Pien-Saimaan valuma-alueelta.

Vesiensuojelun yleissuunnitelmat Savitaipaleen Lavikanlahden ja Taipalsaaren Halilanojan valmistuivat 31.1.2013 ja ne esiteltiin ja jaettiin asukkaille ja maanomistajille asukastilaisuuksissa Savitaipaleella ja Taipalsaarella. Suunnitelmat sisältävät 11 esitettyä vesiensuojelutoimenpidettä ja kohdetta karttoineen. Suunnitelmat löytyvät myös netistä hankkeen ja Pien-Saimaan kotisivuilta www.piensaimaa.fi.

Vesiensuojelurakenteiden yleissuunnitelma Taipalsaaren Kirkkosaaren alueelle Amk opiskelija Tiia Velin laati vesiensuojelun yleissuunnitelman Taipalsaaren Kirkkosaaren valuma-alueelle. Suunnitelma valmistui 30.3.2013 ja se sisältää 8 vesiensuojelukohdetta. Kirkkosaaren vesiensuojelun yleissuunnitelma löytyy hankkeen ja Pien-Saimaan kotisivuilta www.piensaimaa.fi

Metsätalouden vesiensuojelun yleissuunnitelma Läntisen Pien-Saimaan valuma-alueelle oli metsätalousosion toteutuksen päätyö. Yleissuunnitelmaan kartoitettiin kaikki yli 20 ha osavaluma-alueet Läntisen Pien-Saimaan valuma-alueella. Suunnitelma sisältää 80 osavaluma-aluetta ja 270 esitettyä toimenpide-ehdotusta vesiensuojelutoimenpiteiksi Läntisen Pien-Saimaan valuma-alueella. Suunnitelma ilmenee mm. ojaston eroosioriski, vesiensuojelun tarve sekä vesiensuojelurakenteille ehdotetut sijaintipaikat. Suunnitelma valmistui 13.9.2013 ja siitä painettiin 60 kpl painos jaettavaksi keskeisille tahoille. Suunnitelma löytyy karttaliitteineen Pien-Saimaan kotisivuilta www.piensaimaa.fi

Karvajalanjoen valuma-alue valittiin metsätalouden tarkemman tarkastelun kohdealueeksi. Karvajalanjoen maanomistajille järjestettiin keskustelu- ja tiedotustilaisuus Taipalsaaren kunnantalolla 7.7.2011. Metsätalouden vesiensuojelusuunnitelma Karvajalanjoen valuma-alueelle valmistui syyskuussa 2013. Suunnitelmasta on toteutettu syksyn 2013 aikana neljä putkipatoa ja yksi laskeutusallas. Lisäksi Karvajalanjoen suistossa on vuonna 2012 kunnostettu

kosteikko. Loppuosa Karvajalanjoen vesiensuojelusuunnitelma toteutetaan luonnonhoitohankkeena vuosina 2014-2015

Jätevesihuollon yleissuunnitelma

Läntisen Pien-Saimaan jätevesihuollon yleissuunnitelma valmistui 31.1.2013. Suunnitelman teki FCG Oy. Suunnittelua tehtiin yhteistyössä kuntien viranomaisten kanssa. Yleissuunnitelma sisältää selvityksen ja kuvauksen suunnittelualueesta, asutuksen jätevesien merkityksestä Pien-Saimaalle, selvityksen asutuksen nykytilanteesta, kuvauksen haja-asutuksen jätevesijärjestelmistä ja yleissuunnitelman koko valuma-alueelta sekä kyläsuunnitelmat viidelle kylälle (Lavikanlahti, Rehula, Vehkataipale, Levänen ja Merenlahti). Haja-asutuksen nykytilanteen kartta havainnollistaa hyvin haja-asutuksen määrän ja sijainnin sekä merkityksen Pien-Saimaan kuormitukselle. Kartasta tehtiin pohjustettu ja laminoitu juliste tiedotuksen tarpeisiin. Suunnitelmaa esiteltiin ja jaettiin asukkaille ja kiinteistönomistajille kolmessa kyläillassa Savitaipaleen kunnantalolla 11.2. ja Taipalsaarella Karhupirteillä 18.2. ja Merenlahden kenttäosuuskunnan talolla 15.4.2013. Viiden kylän asukkaille lähetettiin henkilökohtaiset kutsut tilaisuuksiin sekä ilmoitettiin paikallislehdissä ja hankkeen kotisivuilla sekä kyläyhdistysten omilla nettisivuilla. Haja-asutuksen jätevesihuollon yleissuunnitelma löytyy myös hankkeen ja Pien-Saimaan kotisivuilta www.piensaimaa.fi.

Kiinteistökohtaiset suunnitelmat (46 kpl)

Kiinteistökohtaiset jätevesisuunnitelmat 27 kpl

Pien-Saimaan valuma-alueelle tehtiin hankkeen aikana 27 kiinteistökohtaista jätevesisuunnitelmaa. Kiinteistökohtaiset suunnitelmat tekivät suunnittelijat Eero Kurki ja Jorma Marin TopJopi Oy:stä. Kiinteistönomistajien kiinnostus ilmaisen jätevesisuunnitelman teettämiseen oli kuitenkin odotettua vähäisempää.

Tilojen ympäristösuunnitelmat 16 kpl

Viljelijäkoulutuksen jatkona tehtiin 16 tilalle ympäristösuunnitelma, johon sisältyi tilan kuvaus ja ympäristöolosuhteet, tuotanto, ravinnetase ja energia. Tilakäynnit käytiin loka-marraskuussa 2012 ja suunnitelmat valmistuivat ja ne luovutettiin viljelijöille kevättalvella 2013.

Kosteikkosuunnitelmat 3 kpl

Maatalousosion toteutukseen liittyi kolmen vesiensuojelukohteen suunnittelu. Suunnitelmat hankittiin ostopalveluna Mikko Ortamala / Limnofin Oy:ltä. Kosteikkosuunnitelmat valmistuivat Taipalsaaren Muukkolan Mustasuolle, Saikkolan Porenojalle ja Leväsen Vahtialanojalle 30.6.2013. Porenojan ja Vahtialanojan suunnitelmat toteutetaan talvella 2013.

Kemikaalikokeilu 2013

Kokeilu ravinteiden poistamiseksi kemikaalien avulla kilpailutettiin syksyllä 2012 ja saatiin ainoastaan yksi tarjous. Hankinta siirrettiin neuvottelumenettelyyn ja työ siirtyi vuodelle 2013. Kemikaaliannostelija asennettiin Taipalsaaren Leväseen Suolahdensuon laskuojaan Tujulan kosteikolle 18.4.2013 ja se oli käytössä 30.9.2013

asti. Kemikaalikokeilun toteutti Saloy Oy. Kemikaalin vaikuttavuutta seurattiin kahden viikon välein otettavilla näytteillä Suolahdensuonojasta kosteikon yläpuolelta ja alapuolelta. Kemikaalikokeilun raportti löytyy hankkeen ja Pien-Saimaan kotisivuilta www.piensaimaa.fi

Seuranta

Vesiensuojelutoimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaan varten laadittu seurantaohjelma kilpailutettiin ja toteuttajaksi valittiin Saimaan Vesi ja Ympäristötutkimus Oy. Seurantakohteiksi valittiin ojia ja kohteita, joille on tehty, on tekeillä tai suunnitella vesiensuojelutoimenpiteitä tai rakenteita. Ojavesikierrokset toteutettiin 17.10.2012 14 ojalle ja 24.4.2013 22 ojalle. Näytteet otettiin toteutettujen vesiensuojelurakenteiden ylä- ja alapuolelta ja suunnitella olevien kohteiden taustatiedon selvittämiseksi. Tutkitut parametrit olivat lämpötila, virtaama, kiintoaine, kokonaisfosfori ja kokonaistyyppi sekä liukoinen fosfori. Hulevesikosteikoista analysoitiin myös hygieniabakteerit ja Tujulan kosteikolta pH ja rauta. Leväsen Tujulan kosteikon kemikaalikokeilun tehoa seurattiin 24.4.-24.9.2013 kahden viikon välein otettavilla näytteillä.

d. aikataulu

PISA 2013 hankkeen toteutusaika on 1.10.2010-30.9.2013.

e. resurssit

Hankkeen vastuhenkilö oli Lappeenrannan kaupungin ympäristöjohtaja Ilkka Räsänen, kirjanpitäjä Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toimistonhoitaja Leena Kuokkanen ja projektikoordinaattori Raija Aura. DI Virpi Valkeapää toimi osa-aikaisena projektiavustajana 1.9.-31.12. ja amk opiskelija Tiia Velin toimi projektiavustajana 1.1.-31.3. sekä 15.5.-31.8.2013. Lappeenrannan kaupunki antoi tilat ja tarvittavat ATK-laitteet hankkeen käyttöön.

f. toteutuksen organisaatio

Hankkeen vastuhenkilö oli Lappeenrannan kaupungin ympäristöjohtaja Ilkka Räsänen. Hankkeen täysiaikainen työntekijä oli projektikoordinaattori Raija Aura ja osa-aikaisia projektiavustajia Virpi Valkeapää ja Tiia Velin.

Hankkeen ohjausryhmä seurasi, ohjasi ja valvoi hankkeen toimintaa ja rahoituksen käyttöä. Ohjausryhmän kokoonpano (suluissa taho, jota henkilö edustaa): Ilkka Räsänen ja Päivi Uski (Lappeenrannan seudun ympäristötoimi), Juha Tielinen (Taipalsaaren kunta), Jukka Kummunsalo (Savitaipaleen kunta) ja Risto Kiljunen (Pien-Saimaan suojeluyhdistys ry) sekä Visa Niittyniemi ja Jyrki Pitkänen (Kaakkois-Suomen ELY-keskus). Ohjausryhmän sihteerinä toimi projektikoordinaattori Raija Aura. Ohjausryhmä kokoontui yhdeksän kertaa.

g. kustannukset ja rahoitus

PISA 2013 on Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelman 2007-2013 ympäristön ja maaseudun tilaa parantava kehittämishanke.

Hankkeen kustannusarvio 505 300 € jakautui kolmelle vuodelle. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen rahoittama osuus oli 404 240 €. Julkisen ja yksityisen rahoituksen osuus oli 10 % eli 50 530 € ja rahoittajat Lappeenrannan kaupunki ja Raija ja Ossi Tuuliaisen säätiö.

Hankkeen toteutuneet kokonaiskustannukset olivat 503 058,31 €.

Maksatushakemukset

Hankkeen aikana jätettiin kuusi maksatushakemusta:

1.9.-31.12.2010	13 914,96 €
1.1.-30.9.2011	107 620,17 €
1.10.-31.12.2011	57 647,89 €
1.1.-30.9.2012	102 978,90 €
1.10.-31.12.2012	67 074,30 €
1.1.-30.9.2013	153.822,09

Hankkeesta jätettiin kaksi muutoshakemusta, 29.8.2011 ja 29.6.2012, jota täydennettiin 26.9.2012.

h. raportointi ja seuranta (kokoukset, ohjausryhmätyöskentely)

Hankkeen ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana yhdeksän kertaa.

Hankkeen toteutukseen liittyviä projektikokouksia pidettiin eri kokoonpanoissa xx kertaa.

Vuosiraportit jätettiin vuosittain tammikuun loppuun mennessä ja loppuraportti marraskuussa 2013.

i. toteutusolehtukset ja riskit

Hakemuksen riskiarvioinnissa mainittiin aikataulujen pettäminen tai että yhteistyö eri osapuolten välillä ei toimi tai asukkaiden, viljelijöiden ja maanomistajien kiinnostus ja motivaatio vesiensuojeluun katoaa.

Riskit eivät ole toteutuneet. Hanke on edennyt suunnitelmien ja tavoitteiden mukaisesti. Asukkaat, maanomistajat ja viljelijät sekä muut sidosryhmät ovat olleet kiinnostuneita ja motivoituneita osallistumaan hankkeen tarjoamiin tilaisuuksiin ja koulutuksiin sekä toteuttamaan myös omatoimisesti vesiensuojelua. Yhteistyö hankkeen osatoteuttajien kanssa on ollut kiinteää ja sujunut hyvin.

4.3. Yhteistyökumppanit

Yhteistyö ja vuorovaikutus ovat vesistökuunnostushankkeissa ensisijaisen tärkeää. PISA 2013 hankkeen keskeiset yhteistyökumppanit olivat Kaakkois-Suomen ELY-keskus ja kohdealueen kunnat, Pien-Saimaan suojeluyhdistys ry, Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry ja Etelä-Karjalan kalatalouskeskus.

Tiivistä yhteistyötä tehtiin viranomaisten ja tutkijoiden, asukkaiden, mökkiläisten, maanomistajien ja vesistön käyttäjien, osakaskuntien ja kyläyhdistysten sekä muiden vesiensuojeluhankkeiden kanssa.

Pien-Saimaan seurantaryhmä

Pien-Saimaan seurantaryhmä on Lappeenrannan kaupunginjohtajan asettama työryhmä, jonka tehtävänä on tukea ja ohjata Pien-Saimaan kunnostukseen liittyvää työtä. PISA 2013 hankkeen projektikoordinaattori toimi ryhmän sihteerinä. Pien-Saimaan seurantaryhmä kokoontui PISA 2013 hankkeen aikana 11 kertaa.

Virtausohjaus ja Kivisalmen pumppaamo

Pien-Saimaan kunnostukseen liittyen tehtiin tiivistä yhteistyötä Lappeenrannan seudun ympäristötoimen hallinnoimien virtausohjaukseen liittyvien hankkeiden kanssa (Pien 3D, TOTSU 5D ja Kivisalmi). PISA 2013 hanke osallistui tiedotukseen ja ohjausryhmien työhön.

Jässi

Haja-asutuksen jätevesiasioissa tehtiin kiinteää yhteistyötä Ympäristöministeriön rahoittaman ja Saimaan vesiensuojeluyhdistyksen toteuttaman Jässi jätevesineuvonta hankkeen kanssa. Jässi hankkeen ja Etelä-Karjalan Marttojen kanssa järjestettiin jätevesi- ja kyläiltoja sekä tehtiin yhteisiä tiedotteita sekä järjestettiin yhteisiä tilaisuuksia ja osallistuttiin messuille ja tapahtumiin. PISA 2013 hanketta esiteltiin Jässi hankkeen kyläilloissa ja toritapahtumissa. PISA 2013 hanke osallistui Jässi hankkeen ohjausryhmän sekä viestintäryhmän kokouksiin.

Kosteikkoasiamieshanke

Kosteikkoasiamieshanke on Pien-Saimaan suojeluyhdistyksen hallinnoima kaksivuotinen (2012-2014) Leader -rahoitteinen hanke. PISA 2013 osallistui hankkeen suunnitteluun ja ohjausryhmään. Tiivistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa tehtiin kosteikkokohteiden kartoituksessa, kosteikkojen suunnittelussa ja rakentamisessa sekä tilaisuuksien järjestämisessä. Kosteikkoasiamieshankkeen ohjausryhmä kokoontui PISA 2013 hankkeen aikana kolme kertaa.

Kosteikkojen suunnittelussa ja eri tilaisuuksissa tehtiin yhteistyötä myös Suomen riistakeskuksen hallinnoiman valtakunnallisen Kotiseutukosteikko Life + hankkeen kanssa. Hanke toteutti yhden mallikosteikon, Tanka Mustaojalla Pien-Saimaan valuma-alueelle

KALAPISA 2017

KALAPISA 2017 on Läntisen Pien-Saimaan kalastusalueen kolmivuotinen (2012-2014) EAKR-rahoitteinen hoitokalastushanke. PISA 2013 hanke osallistui KALAPISA 2017 suunnitteluun ja hankkeen ohjausryhmään. Ohjausryhmän kokouksia oli hankkeen aikana seitsemän kertaa.

Muut alueelliset hankkeet

Potkua vesihuoltoon ja Jätevedet kuntoon – ravinteet talteen hankkeiden kanssa järjestettiin Kylätalkkari koulutuspäivä sekä osallistuttiin messuille ja tapahtumiin.

Luumäen kunnan hallinnoiman Kivijärvi kuntoon -hankkeen kanssa tehtiin yhteistyötä metsätalouden koulutuspäivään liittyen. Imatran seudun ympäristötoimen hallinnoimien Simpeleenjärven kunnostushankkeen ja Sininen Haapavesi kanssa vaihdettiin tietoa sekä hyviä kokemuksia ja käytäntöjä.

Muut valtakunnalliset vesiensuojeluhankkeet hankkeet

Pien-Saimaa oli SYKE:n kolmivuotisen GisBloom Life+ hankkeen yhtenä pilottialueena. Hankkeen kehittämää malleja ja työkaluja testattiin myös Pien-Saimaalla. PISA 2013 hanke osallistui GisBloom hankkeen kokouksiin, seminaareihin ja työpajoihin sekä tuotti hankkeelle tarvittavaa tietoa ja aineistoa Pien-Saimaalta.

Hanke osallistui SYKE:n valtakunnallisen vesistökunnostusverkoston kokouksiin. Yhteistyötä, hyvien kokemusten ja käytäntöjen sekä tiedon vaihtoa käytiin mm. Lahden Vesijärvisäätiön ja Euran Pyhäjärvi-instituutin kanssa.

Hankkeen projektiryhmä teki 3.-4.2.2011 tutustumismatkan Lahteen Vesijärvisäätiöön ja Euraan Säkylän Pyhäjärven Pyhäjärvi-instituuttiin. Vierailulla tutustuttiin Vesijärven ja Pyhäjärven vesiensuojeluhankkeisiin. Matkalle osallistuivat Ilkka Räsänen, Päivi Uski ja Raija Aura Lappeenrannan seudun ympäristötoimesta, Marjo Ahola ja Matti Bamberg Kaakkois-Suomen metsäkeskuksesta ja Toni Taavitsainen ja Pekka Hynninen Envitecpolis Oy:stä.

Lahden Vesijärvisäätiön vieraana käytiin myös 29.11.2011. Mukana olivat Ilkka Räsänen, Raija Aura Lappeenrannan seudun ympäristötoimesta sekä Risto Kiljunen Raija ja Ossi Tuuliaisen säätiöstä ja Visa Niittyniemi Kaakkois-Suomen ELY-keskuksesta.

Vesijärvisäätiö kävi Lappeenrannan seudun ympäristötoimen ja PISA 2013 hankkeen vieraana tutustumassa paikalliseen vesienhoitotyöhön.

4.4. Hankkeen tulokset ja vaikutus

Hanke oli aktiivisesti käynnissä koko hankeajan 1.10.-2010 - 30.9.2013. Tiedotusvälineiden ja kohderyhmien kiinnostus hankkeen etenemiseen säilyi hyvin koko hankkeen ajan. Yleinen ympäristötietoisuus ja kokemus vesiensuojelusta ovat lisääntyneet. Hyvien esimerkkien ja lisääntyneen tiedon ja kiinnostuksen ansiosta vesiensuojeluratkaisuja, toimenpiteitä ja rakenteita suunnitellaan ja toteutetaan koko valuma-alueella.

Koordinoitua, tukea ja yhteistyötä

PISA 2013 hanke ja Lappeenrannan seudun ympäristötoimi ovat toimineet vetureina ja koordinoijina Pien-Saimaan kunnostukseen liittyvissä toimenpiteissä ja hankkeissa kokonaisuudessaan. PISA 2013 hanke on tarjonnut mm. asiantuntija-apua KALAPISA

2017 hoitokalastushankkeen sekä Pien-Saimaan Kosteikkoasiamieshankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa. Em. hankkeet käynnistyvät vuoden 2012 aikana.

Aennemuutosta

PISA 2013 hankkeen yksi tavoite oli, että hankkeen aikana käynnistyneet toimenpiteet käytännöt ja suunnitelmat jatkuvat hankkeen päättymisen jälkeen. Suunnitelmia on jo toteutunut, mm. jätevesijärjestelmiä on uusittu, kosteikkoja tai muita vesiensuojelurakenteita rakennettu ja vireillä. Koulutuksen tuottama tieto uusina käytäntöinä ja työtapoina palvelee viljelijöitä ja ympäristöä tulevaisuudessakin.

Yleinen ympäristötietoisuus ja kokemus vesiensuojelusta ovat lisääntyneet. Maanomistajien ja asukkaiden motivaatio ja sitoutuminen vesiensuojeluun ja Pien-Saimaan kunnostukseen ovat syventyneet. Hyvien esimerkkien ja lisääntyneen tiedon ja kiinnostuksen ansiosta vesiensuojeluratkaisuja, toimenpiteitä ja rakenteita suunnitellaan ja toteutetaan valuma-alueella.

Pumppaamoja

Lappeenrannan seudun ympäristötoimi on toteuttanut PISA 2013 hankkeen rinnalla hankkeita virtausohjauksen suunnitteluun ja pumppaamojen rakentamiseen liittyen. Pien 3D (2009-2012) -hankkeen aikana toteutettiin pumppaamojen yleissuunnittelu, ympäristövaikutusten arviointi sekä laadittiin vedenlaatu- ja virtausmalli. Toteutukseen valittiin Kivisalmen pumppaamo, jonka suunnittelu toteutettiin TOTSU 5D (2011-2012) -hankkeen avulla ja rakentaminen toteutetaan EAKR -rahoitteisena Kivisalmi -hankkeena 1.8.2013 alkaen.

Hoitokalastusta

KALAPISA 2017 käynnistyi 2012 ja on toteuttanut hoitokalastusta kahtena kesänä. Pientä kalaa on poistettu yhteensä yli 100 tn kahden vuoden aikana. Hanke jatkuu vuoteen 2014 ja hoitokalastus vuoteen 2017.

Kosteikkoja

Yhteistyöllä Kosteikkoasiamieshankkeen kanssa kosteikkorakentaminen kosteikkojen suunnittelu ja rakentaminen ovat käynnistyneet vauhdilla. Maanomistajien ja viljelijöiden tieto ja motivaatio ovat lisääntyneet merkittävästi. PISA 2013 hankkeen toteutusaikana on Pien-Saimaan valuma-alueelle rakennettu kaikkiaan 13 uutta kosteikkoa. Vuosien 2013-2014 aikana rakennetaan vielä 23 kohdetta. Suunnitteilla tai vireillä on lisäksi 10 kohdetta. Kosteikkoja rakennetaan maatalouden erityisympäristöihin kuuluvilla ei-tuotannollisilla tuilla, talkoilla, KEMERA -rahoituksella sekä kuntien ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tuella. PISA 2013 hankkeen suunnittelemat kolme kohdetta toteutetaan vuoden 2014 aikana.

Taipalsaaren kunta on kohdentanut tukea kosteikkorakentamiseen vuonna 2012 30 000 € ja vuonna 2013 40 000 €. Yksittäiset kiinteistönomistajat, osakaskunnat ja kyläyhdistykset suunnittelevat ja toteuttavat vesiensuojelutoimia kiinteistöillään ja vesialueilla. Taipalsaaren kunnan rahoituksella oli hankeaikana rakennettu kuusi kosteikkoa tai laskeutusallasta Pien-Saimaan valuma-alueelle. Talvella 2013 toteutetaan vielä kuusi kohdetta lisää.

Lappeenrannan kaupunki on yhteistyössä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kanssa rakentanut Sunisenselän valuma-alueelle kolme hulevesikosteikkoa ja kaksi kosteikkoa on suunniteltu rakennetaan 2013-2014.

Karvajalanjoen valuma-alueen metsätalouden vesiensuojelusuunnitelmasta on toteutettu syksyn 2013 aikana neljä putkipatoa ja yksi laskeutusallas. Lisäksi Karvajalanjoen suistossa on vuonna 2012 kunnostettu kosteikko. Loppuosa Karvajalanjoen vesiensuojelusuunnitelma toteutetaan luonnonhoitohankkeena vuosina 2014-2015.

Asukkaiden, osakaskuntien ja kyläyhdistysten työ
Myös muulla rahoituksella yksittäiset asukkaat, viljelijät ja kiinteistönomistajat sekä osakaskunnat ja kyläyhdistykset suunnittelevat ja toteuttavat vesiensuojelutoimia kiinteistöillään ja vesialueilla

Kiinnostusta ja keskustelua, kritiikkiä, kiitosta ja kannustusta
Pien-Saimaa on hyvin tärkeä vesistö monessa mielessä. Pien-Saimaan kunnostuksesta on käyty paljon keskusteluja, saatu palautetta ja kritiikkiä sekä runsaasti myös kiitosta ja kannustusta työn jatkamiseen.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Toiminnan jatkuvuus on turvattava.

Pien-Saimaan kunnostus on käynnistynyt ripeästi ja laajalla rintamalla. Haasteena on motivaation ja sitoutumisen säilyminen. Siihen tarvitaan jatkuvaa tiedotusta, neuvontaa ja kannustusta.

Suunnitelmien toteutuksen ja vaikuttavuuden seuranta

Hankkeen aikana on keskusteltu laajalti maanomistajien ja vesistön käyttäjien, kuntien sekä viranomaisten ja asiantuntijatahojen kanssa sekä kartoitettu, suunniteltu ja esitetty toimenpiteitä vesistön kunnostamiseksi. Keskeisiä tarpeita on suunnitelmien toteutuksen sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta.

Tiedotus ja neuvonta

PISA 2013 hanke järjesti 16.4.2013 sidosryhmäseminaarin, johon kutsuttiin Pien-Saimaan kunnostukseen ja käyttöön liittyviä tahoja. Tilaisuuden tavoitteena oli alustusten sekä keskustelun ja työryhmätyöskentelyn avulla suunnitella kunnostuksen jatkoa, tavoitteita ja toimenpiteitä sekä vastuunjako. Tilaisuuden anti oli selvä: jatkuvuus on turvattava, tiedotuksen ja neuvonnan tarve on jatkuva, Lappeenrannan seudun ympäristötoimen rooli on keskeinen, yhteistyö ja vuorovaikutus ovat tärkeitä.

6. Allekirjoitus ja päiväys

Lappeenrannassa 19.11.2013

ympäristöjohtaja Ilkka Räsänen

- * Tiedotteita 36 kpl
- * Lehti-ilmoituksia 30
- * Medialeikkeitä 153 kpl
- * Yleisötilaisuuksia 25 kpl
- * Koulutusta 21 tilaisuutta
- * Suunnitelmia 57 (11+46) kpl
- * Messuilla ym tapahtumissa 7 kertaa
- * Kokouksia kpl
- * Lisäksi toteutettiin seurantaa ja kemikaalikoikeilu.
- * Oppaita 2 kpl
- * Uudet Pien-Saimaa nettisivut
- * Yhteistyötä ja vuorovaikutusta, tietoa ja taitoa, motivaatiota ja sitoutumista

Koulutusta 3 tilaisuutta

Metsätalouden vesiensuojelupäivä 14.9.2011

Kylätalkkarikoulutus 22.4.2013

Metsätalouden vesiensuojelupäivä 4.9.2013

Suunnittelua 11 + 46

Kosteikkojen yleissuunnitelma

Kirkkosaaren vesiensuojelun yleissuunnitelma

Metsätalouden vesiensuojelun yleissuunnitelma ja vesiensuojeluohjeet

Karvalajanjoen vesiensuojelusuunnitelma

Lavikanlahden ja Halilanojan vesiensuojelusuunnitelmat

Jätevesihuollon yleissuunnitelma ja kyläsuunnitelma 5 kylälle

= 10 kpl

tilojen ympäristösuunnitelmat 16 kpl

kiinteistökohtaisia jätevesisuunnitelmia 27 kpl,

kosteikkosuunnitelmia kolme 3 kpl

= 46 kpl

Vesistö/ojavesiseuranta, Svyt

Kemikaalikoikeilu + seuranta